

Міністерство освіти і науки України
Класичний приватний університет

Куявський університет у Влоцлавеку

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ТА ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ
ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК»**

*21–22 липня 2023 р.
м. Запоріжжя, Україна*

Організаційний комітет конференції:

Кирпиченко О. Е. – к.філол.н., доцент, директор Інституту іноземної філології Класичного приватного університету (голова оргкомітету);
Михед Т. В. – д.філол.н., професор, професор кафедри зарубіжної літератури Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Торкут Н. М. – д.філол.н., професор, академік Академії наук вищої школи України, директор Українського шекспірівського центру;
Радишевський Р. П. – д.філол.н., професор, завідувач кафедри полоністики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Пронкевич О. В. – д.філол.н., професор, директор Інституту філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили;
Дяків Х. Ю. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка;
Мосієвич Л. В. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Запорізького національного університету;
Марінеско В. Ю. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу Інституту іноземної філології Класичного приватного університету;
Петрашук Н. Є. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри німецької філології Львівського національного університету імені Івана Франка;
Смурова Л. І. – к.філол.н., доцент, професор кафедри теорії та практики перекладу Інституту іноземної філології Класичного приватного університету;
Хільбурґ І. М. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри англійської філології та зарубіжної літератури Інституту іноземної філології Класичного приватного університету;
Сембієв Курмангази Закірович – к.філол.н., професор, завідувач кафедри казахської мови і літератури Академії «Bolashaq» (м. Караганда, Казахстан);
dr Wiesław Pędziak – Cuivian University in Wloclawek (Poland).

Стратегії розвитку та пріоритетні завдання філологічних наук : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 21–22 липня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. 176 с.

ISBN 978-966-397-320-3

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Стратегії розвитку та пріоритетні завдання філологічних наук», яка відбулася на базі Класичного приватного університету 21–22 липня 2023 р.

УДК 80(062.552)

ISBN 978-966-397-320-3

© Класичний приватний університет, 2023
© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2023

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Міфопоетика «химерного» роману (до 100-річчя Василя Земляка)	
Боярська Л. В.	8
Запозичені слова у творі Ю. М. Мушкетика «Смерть Сократа»	
Ільїна О. В.	12
Прототипи інтелектуальної діяльності в українських лінгвокультурних кодах	
Ключник Т. О.	14
Формування науково-дослідних компетентностей зі словотвору у студентів	
Костриба О. В.	17
Використання англомовних запозичень у сучасній українській мові	
Ласкава Ю. В.	21
Міфологема хутора в романі «Пригоди молодого лицаря» С. Черкасенка	
Мошноріз М. М.	25
Іван Богун – найвірніший оборонець самостійності України (за однойменною поемою Д. Павличка)	
Проценко О. А.	29
Ілюстрування семантики слова у «Словнику мови усної народної словесності»	
Сердега Р. Л.	32
Особливості поняття «мовленнєвий жанр» у сучасній лінгводидактиці	
Скрипник Н. І.	36
Україна як символ незламності в онімному просторі західного світу	
Тихоненко О. В., Підгородецька І. Ю.	40
«Як два крила на самоті» (Василь Королів-Старий та Наталена Королева: «пізнє визнання»)	
Ткачук Ю. А.	42
Релігійні найменування в мові роману Василя Шкляра «Маруся»: лексико-семантичний аспект	
Ципердюк О. Д., Палійчук І. І.	45

Мовні засоби вираження порівнянь у сучасній військовій ліриці Юлдашева Л. П.	49
--	----

НАПРЯМ 2. СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРА

Літературна творчість Бруно Шульца в науковій інтерпретації Андрія Павлишина Маторіна Н. М.	53
Художні особливості історичних детективів Магожати Коханович Чорний І. В.	57

НАПРЯМ 3. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ І ЛІТЕРАТУРА

Do female cinematic characters speak much? Berezhna M. V.	59
Соціопрагматичні аспекти функціонування мови бренду міст в іспанськомовному комунікативному просторі Бовсунівська А. Ю.	63
Вербальні засоби актуалізації харизми в мовленні політичних лідерів (на матеріалі промови Бориса Джонсона) Бойченко М. К.	66
Ініціація головного героя в романі В. М. Гюго «Знедолені» Славич Т. Я., Рошко М. М., Гаврило І. В.	71
Політичний анекдот сучасної німецької мови: лінгвопрагматичний аспект Гамор М. А.	74
Ініціальні заперечні конструкції в давньоверхньонімецькій мові Городілова Т. М.	75
Топос дитинства у творчості В. Шекспіра: теоретико-методологічна концептуалізація поняття Гутарук Н. В.	77
Невизначеність в англomовній постмодерністській мінімізованій прозі крізь призму лінгвосинергетичного підходу Заваринська М. С.	80
The role of metaphORIZATION in business correspondence: a comparative analysis Ishchuk A. A., Ishchuk O. M.	82

Французькі запозичення в англійській та українській мовах Кобиляцька Г. С.	84
Відображення фрейму «Побут» у літературному дискурсі (на матеріалі творів С. Цвейга) Козак С. В.	89
Архітектоніка дитячої літературної казки Пікалова А. О.	92
Голосні кримськотатарської мови (експериментально-фонетичне дослідження) Ренська А. Д., Теряєв Д. О.	96
Перспективи лексикологічних досліджень на базі лексикографічного порталу OWID Рись Л. Ф.	100
Синтагматичні зв'язки вербалізаторів субконцепту ΑΡΡΩΣΤΙΑ в давньогрецькій мові Чернюх-Мацієвська Н. Б.	105
Lexical-semantic analogy in computer lexis Chyrvonyi O. S.	108
 НАПРЯМ 4. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Інтертекстеми-цитати в сучасних засобах масової комунікації: прагматистичний аспект Голікова Н. С.	113
 НАПРЯМ 5. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ	
Створення образу сучасної туристичної Італії засобами англомовних креолізованих текстів Горлачова В. В.	117
Засоби формування лінгвосоціокультурної компетентності в усному спілкуванні німецькою мовою старшокласників Кодлюк Л. І.	120
Women's emancipation in the intercultural space (based on Kate Chopin's novel "The Awakening" and Greta Gerwig's film "Little Women") Renska A. D., Renska I. I.	124

НАПРЯМ 6. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Ад'єктиви-полонізми в українській мові

Костич Л. М...... 128

Узгодження адвербіальних клауз у давньогерманських реченнях

Тугай О. М...... 132

НАПРЯМ 7. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Специфіка застосування перекладу як виду аудиторної діяльності
у процесі викладання практичного курсу японської мови
на початковому етапі

Букрієнко А. О., Комісаров К. Ю...... 137

Features of movie title translation

Lebed Yu. B...... 141

Деонтологічні принципи перекладацької діяльності

Михальчук С. О...... 144

Technical translation: challenges students face at English classes

Rudnianskyi O. I...... 147

НАПРЯМ 8. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Герметичний простір як елемент онтологічної поетики
української новели кінця ХХ – початку ХХІ століть

Лях Т. О...... 151

Інтерпретація коранічних сюжетів у поетичній творчості
Агатангела Кримського (на прикладі циклу
«Мусульманський рай. Любощі та раювання»)

Присташ А. А...... 155

НАПРЯМ 9. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Лімінальність у творах Шекспіра
як об'єкт філологічних досліджень:
стан вивченості та перспективи наукових пошуків

Дейнека С. О...... 159

Риси натуралізму в романі «Червона кімната»
Августа Стріндберга

Лазірко Н. О., Місйяло І. М...... 162

Листи до Джульєтти як продукт шекспірівської індустрії

Нікітюк Я. В...... 166

Осередки медицини в шекспірівському Лондоні як конститuent тексту міста Соболь О. В.	168
---	-----

НАПРЯМ 10. ЛІТЕРАТУРНЕ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА ТЕКСТОЛОГІЯ

Військовий дискурс: дискурсотвірні ознаки Галицька О. Б.	173
--	-----

словесності» вона покликана передусім відтворити ситуацію функціонування слова в мові фольклору.

Література:

1. Вознюк Ю. Семантизування слова в тлумачних словниках. *Синопис: текст, контекст, медіа*. Т. 27. № 3. 2021. С. 191–194.
2. Рябець Л. У пошуках повноти діалектного словника: ілюстрація. *Лінгвістика*. 2021. № 1(43). С. 27–37.
3. Тимченко Л. О. Ілюстративний параметр у словниках тлумачного типу (на прикладі «Словаря української мови» Б. Грінченко). *Лексикографічний бюлетень*. 2014. Вип. 23. С. 105–112.
4. Українська мова: енциклопедія / гол. ред. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. Київ : «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
5. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів/ за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
6. Юрчук Л. А. Цитатно-ілюстративний матеріал у словнику. *Лексикологія та лексикографія* / відп. ред. Л. С. Паламарчук. Київ : Наук. думка, 1969. С. 132–140.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-9>

ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТТЯ «МОВЛЕННЄВИЙ ЖАНР» У СУЧАСНІЙ ЛІНГВОДИДАКТИЦІ

Скрипник Н. І.

кандидат філологічних наук,

завідувач кафедри української філології

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

м. Вінниця, Україна

Мовлення виступає однією з найважливіших соціокультурних функцій особистості. Відповідно, вивчення мови та розвиток мовленнєвих навичок стає пріоритетним завданням в освіті. Мовленнєвий жанр є особливою складовою комунікативної компетенції.

Нині поняття «мовленнєвий жанр» посідає вагоме місце в лінгвістиці тексту, соціолінгвістиці, риторичі, стилістиці, а також у лінгводидактиці. Сучасна лінгводидактика звертає особливу увагу на мовленнєвий жанр як ефективний засіб впливу на розвиток комунікативних здібностей учасників освітнього простору. Вивчення

мовленнєвих жанрів у сучасній лінгводидактиці має значний педагогічний потенціал.

Наприклад, польська дослідниця Б. Вітош виділяє такі сучасні досягнення в лінгвістичній генології: знищення межі між літературними й практичними жанрами, визнання багатожанрової структури висловлювання, «розхитування» межі тексту і його моделі – жанру, визнання усної безпосередньої комунікації зоною різноманітних форм комунікації (сучасний аналіз дискурсу, філософії діалогу) [7]. Незважаючи на те, що проблема опису поняття «мовленнєвий жанр» сьогодні перебуває в центрі уваги не лише літературознавства, мовознавства, а й інших галузей, досі не запропоновано єдиної концепції щодо розв'язання питань теоретичного обґрунтування цієї дефініції.

Зокрема, Ф. С. Бачевич виокремлює такі типи підходів щодо розуміння поняття «мовленнєвий жанр»: мовленнєвий жанр стилістичне явище, мовленнєвий жанр як тип висловлювання, мовленнєвий жанр як текстове явище, мовленнєвий жанр як комунікативне явище [2, с. 49–52].

Мовленнєвий жанр – це специфічна форма висловлювання, яка має відповідні структурні характеристики та застосовується у певних комунікативних ситуаціях. Це може бути усний або письмовий жанр.

Мовленнєвий жанр слугує основою для формування навичок ефективного спілкування, таких як дискурсивна компетенція та соціокультурна адаптованість.

У вузькому розумінні мовленнєвий жанр виступає як тривала інтеракція, що породжує діалогічну єдність або монологічне висловлювання. Тоді можна припустити, що мовленнєвий жанр є відносним синонімом комунікативної ситуації [3, с. 17]. Зокрема, важливим компонентом спілкування є використання мовленнєвих жанрів – типізованих схем мовленнєвих дій, закріплених у суспільному обігу, що мають специфічну, притаманну їм тематику, побудову та стилістичне забарвлення. Комунікативна компетенція мовця складається з певного набору мовленнєвих жанрів [2, с. 35–36].

Автори модельних навчальних програм і сучасних підручників з української мови та літератури О. М. Горошкіна та Т. О. Яценко зауважують, що в умовах сучасного українського освітнього простору проблема модернізації шкільної мовно-літературної освіти розв'язується на засадах компетентнісного підходу, а також обґрунтовують доцільність введення мовленнєвих жанрів у практику навчання української мови здобувачів освіти загальноосвітньої школи [4, с. 2]. Чинний Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти «ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого,

компетентнісного й діяльнісного підходів [5, с. 5]», а оскільки процес формування комунікативної компетентності передбачає наявність ситуації, то важливого значення набуває теорія мовленнєвих жанрів.

Сучасна лінгводидактика активно використовує інтерактивні методи та технології для навчання мовленнєвих жанрів. Це можуть бути рольові ігри, дискусії, створення відео або аудіо матеріалів, блогів тощо. Важливим є використання аутентичних матеріалів, які дають здобувачам освіти змогу зазирнути в реальний мовленнєвий простір і побачити, як застосовуються вивчені жанри у звичному житті. Також, у навчанні мовленнєвих жанрів використовуються інтерактивні підручники та онлайн-ресурси, які дозволяють здобувачам освіти більше практикуватися у використанні різних жанрів та отримувати зворотний зв'язок з викладачем.

Жанрове оформлення мовлення входить до переліку компонентів комунікативної норми. На одну позицію з жанрами вчені-лінгвісти ставлять доречність/ недоречність, комунікативну мету, орієнтування на адресата, вибір стратегій і тактик, співвідношення фактичного й інформаційного, суб'єктно-модального й предметно-змістового планів, тональність спілкування, вербальних і невербальних засобів, етикетні межі тощо [6, с. 4].

Впровадження мовленнєвих жанрів у сучасний освітній процес сприяє більш ефективному засвоєнню мовних навичок. Замість навчання відокремлених граматичних структур та лексичних одиниць, здобувачі освіти отримують можливість навчатися мовленню, яке використовується у різних сферах життя, збагачує їх знання про мову та культуру, підвищує рівень взаєморозуміння в суспільстві, сприяє покращенню комунікації між людьми з різних культур і національностей.

На думку Н. Б. Голуб, кожен розділ мовознавства має свої одиниці, так само й у сфері комунікації виділяють одиниці – мовленнєві жанри, що полегшують процес навчання спілкуватися, підготовку до нього, сприяють гармонійності й забезпечують бажаний результат. Отже, мовленнєвий жанр – це мовно-композиційне оформлення типових ситуацій соціальної взаємодії людей [6, с. 4–5]. Таким чином, вивчення мовленнєвих жанрів допомагає здобувачам освіти розуміти специфіку кожного жанру, його мету та аудиторію. Наприклад, учасники освітнього простору вивчають особливості спілкування в офіційних листах, наукових доповідях, соціальних мережах тощо. Це сприяє розвитку їх комунікативних здібностей і підвищенню рівня мовленнєвої комунікації.

Отже, вивчення та використання мовленнєвих жанрів в сучасній лінгводидактиці є важливим кроком для покращення якості навчання

мови, стимулюючи розвиток комунікативної компетенції, культурної свідомості та толерантного сприйняття інформації. Це відкриває нові перспективи для студентів у навчанні та пізнанні мови, допомагаючи їм успішно інтегруватися у глобальний спільноті та розширювати світогляд. Крім того, учасники освітнього процесу, які володіють різноманітними мовленнєвими жанрами проявляють більшу впевненість у спілкуванні з носіями мови, розуміють різні комунікативні формати і здатні адаптуватися до різних мовленнєвих ситуацій.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. Київ : Видав. центр «Академія», 2004. 344 с
2. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. Львів : ПАІС, 2005. 264 с.
3. Галаєвська Л. В. Проблема вивчення мовленнєвих жанрів на уроках української мови в старшій школі. *Наукові записки. Серія «Психологопедагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, 2018, (4). С. 14–19. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2018-PP-4-14-19>
4. Горошкіна О. М., Яценко Т. О. Про результати дослідження в Інституті педагогіки НАПН України проблем компетентісно орієнтованої мовно-літературної освіти в ліцеї. *Вісник НАПН України*, 2021, 3(1). С. 1–7.
5. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/> (дата звернення: 18.07.2023).
6. Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту): практичний посібник / Голуб Н. Б, Новосьолова В. І., Галаєвська Л. В. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.
7. Witosz Bożena, Genologia lingwistyczna. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. 2005. 261 s.